

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem sementšču (Knabenseminar.) — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Imenitna sprememba.

Kar so konservativni in narodni možje želeli, to se je sedaj zgodilo: minister za uk in bogočastje, baron Konrad se je s svojega stola umaknil in se v gospodsko hišo državnega zbora preselil. Zanj to ne bo veliko pomenilo, kajti še je zmerom visok gospod in če bo še ono službo, o kateri se govori, vzprejel, ne bo imel nobene izgube, belega kruha mu ne bo manjkalo.

Temveč pa ima njegov odstop pomena za državnopravno stranko. Njej je bil ves čas, kar je na ministerskem stolu sedel, le polena pred noge metal, včasih so bila ta toliko debela, da bi bila nje može in celo stvar, za katero gre državnopravni stranki, lahko do cela pobila, ko bi se mu ne bilo še o pravem času za roko seglo.

O tem ve Tirolec mns. Greuter veliko povedati pa tudi naši poslanci bi v tem lahko kaj rekli, ko bi se jim sedaj, ko je mož stopil s torišča, še za vredno zdelo. Tedaj pa ga tudi mi s tem raji pustimo v miru, ker se nadjamo, da bo sedaj, vsaj doli z ministerskega stola, konec zasmehovanju, katero je on zmeraj le imel za naše še tako zmerne želje.

Žal, da ne vemo o novem ministru, o njegovih nazorih, našim bralcem povedati kaj zanesljivega. Liberalni listi, Graška „Tagespost“ jim je na čelu, vrivajo ga konservativcem in bil bi on baje tudi Čehom po volji, toda nam se že zato, ker ga le-ti tako sodijo, zdi cela stvar sumljiva, kakor tudi vse drugo, kar o tej priliki kakor prave čenče trobijo svojim bralcem na uho, češ, da se jim je od njega bati za novo šolo. Tega se pač sami ne bojé, ali strah je bojda dober za otroke, tedaj pa jim pride tudi za njih bralce prav.

Kar nas zadeva, mi se ne bojimo; več kakor smo že trpeli, nam tudi novi minister ne bo prizadjal, ali tudi upanja ne stavimo vanj, to tem menj, ker se o njem ne vé druga, kakor to, da je celo mlad zasedel ministerski

stol, mož je še le 34. leto nastopil, pa je imel že dosta lepe službe v državi.

Dr. Pavel Gautsch pl. Frankenthurnski — to je celo ime novega ministra — se je l. 1851. rodil v Beču. Izučil se je v latinskih in pravoslovnih rečeh v Terezijanišču, in še le 22 let star postal je doktor prava. Kmalu za tem ga je tedanji minister za uk in bogočastje, plem. Stremayr, v svoj urad povzal in leto pozneje je bil že vodja v istem uradu. Leta 1881 naslovili so ga z vladnim svetovalecem in vmetili za ravnatelja v Terezijanišču. Ko se je potlej l. 1883 s tem še orijentalška akademija združila, postal je c. kr. dvorni svetovalec in vodja združenih akademij.

Sedaj l. 1885 je na imenitnem mestu ministra za uk in bogočastje. Kaj pomeni njegova oseba za nas Slovence? Tega ne moremo zdaj izreči, toda, če sodimo po tem, da je tako naglo na to mesto prišel, smemo pač misliti, da ima novi gospod minister veliko talentov, pa tudi veliko sreče in kar je za nas tolažljivo, zaupanje svetlega cesarja.

Upajmo tedaj vse dobro od njega, ali zato še se vé, da kar nič ne odložimo orožja!

Zgodovina sv. katoliške cerkve.

Ravno je dve leti tega, kar sem bil na tem mestu svoje mnenje izrekel o enem delu, katero je bila družba sv. Mohorja izdala. Bilo je to delo prvi zvezek zgodovine sv. katoliške cerkve, ki jo veleč. g. kanonik dr. Ivan Križanič spisuje za slovensko ljudstvo. Veleučeni gospod je v tem stopil na višjo stopinjo duhovniške časti, ali z zadostenjem rečem, da je ostal, kar je zmeraj bil, podpiratelj vseh naših narodnih započetij.

On je še dnes, kakor je bil prejšnji čas, predsednik „kat. tisk. društvu“ in sedaj ob enem tudi še odboru, ki vodi „tiskarno sv. Cirila“. Pri vseh opravilih, ki mu jih nalaga novo

dostojanstvo, pa še dela vendar-le tudi na slovstvenem polju, to pa, vsaj po moji sodbi, z večjim uspehom, kakor poprej.

Za to mi je živ dokaz pričujoči drugi zvezek „zgodovine sv. kat. cerkve“. V njem nam gospod pisatelj pelje pred oči vse to, kar se je zgodilo na širokem polju sv. cerkve od konca 7. noter do 16. stoletja ali da povem z besedo njegovih bukev samih, narisal nam je „drugi vek“ zgodovine sv. cerkve. Deli ga v dve dobi in teh vsako v tri poglavja.

Prva doba seže od začetka sv. cerkve med Germani in Slovani tje do velicega papeža Gregorija 1073. V njej nam popisuje prvo poglavje razširjanje sv. cerkve najprej med germanskimi, potlej med slovanskimi narodi in na koncu pri Magjarih; drugo pa razpravlja verske boje in prepire in tretje razlaga znotranje razvijane sv. cerkve, kazaje na nje čedalje večji upliv v državi in v družini.

Vsako poglavje je zanimivo, vendar pa sega drugi del prvega poglavja Slovincu najgloblje v srce, kajti iz njega izve precej na drobno, kako so Slovenci in sorodna slovanska plemena, moravsko, česko, poljsko, rusko, polabsko, hrvaško, srbsko pa bolgarsko zaporedom udje sv. cerkve postali. Ta del šteje sicer 40 strani (39—79), pa menim, da jih bo še marsikomu premalo, kajti rad bi še o onih divjih pa svetih časih več slišal — o časih, v katerih je luč sv. vere iz plemenitih pa surovih src naših pradedov srečno prepodila temo nevere. Vernemu kristijanu pa se vtrjuje vidoma zaupanje v sv. cerkev, kedar prebira drugo poglavje, kajti iz njega se lahko prepriča, da je ona v resnici božja naprava, saj je ni mogel niti meč divjih mozlemov niti zvijača ljutih kri- vovercev in razkolnikov vkončati. Gotovo pa se mu širi potlej srce veselja, ko pride v branji do tretjega poglavja. Le-to kaže jasno, kolika moč leži v resnici, katero oznanjuje sv. cerkev. V državi, v domačem in očitnem življenju gleda tu človek blagodejno moč sv. cerkve, čije skrb sega v vse razmere človeške sreče.

V drugi dobi tega veka pa se v zgodovini sv. cerkve pomaknemo za novih štiri stoletij naprej, čez dobo sv. Gregorija, križarske ali kakor se bere v teh bukvah, križne vojske tje do začetka 16. stoletja.

Prvo poglavje razkazuje nam zgovorno, kaj so kristijani, vsi vneti za sveto reč, vse počeli, naj bi sveto deželo iztrgali mozlemom, pa jo zopet v krščanske roke spravili. Tega sicer niso dosegli, če so prav v teku dve stolet bili večkrat za to vse žile napeli, a zastonj njih dobra volja ni bila, kajti veliko novega sveta in novih reči so videli in to se je polagoma, kolikor se je našim krajem prilaglo, na naša tla prestavilo. Tako so se potlej naši kraji nekak vsi prerodili.

Drugo poglavje — to je pač prepleteno in zapleteno vse z boji, ki so se, v nekaj tudi krvavo, bili med državno in duhovniško oblastjo; vaga zmage se je v njih večkrat nagnila na stran državne oblasti a nazadnje se je vse tako podalo, da je dobila vsaka, kar ji gre po božji volji. To nam pripoveduje gospod pisatelj vse lepo mično in v celem zgodovinski resnično, da še iz vsega upam tudi za manj izvedene bralce nekaj dobrodejne koristi.

Tretje poglavje peča se z razvojem krščanskega življenja in to posebno še z ustanovljenjem novih samostanskih družin. V tem se nam razkrije marsikatera cvetlica, ki so jo ta čas vsadili pa nas še v naših dneh napolnjuje s svojo prijetno vonjavo. Pogled v novi svet, v Ameriko, sklene drugi vek in z njim konča tudi drugi zvezek zgodovine sv. cerkve.

Končaje poročilo o tej lepi knjigi, katero nam je letos družba sv. Mohorja priskrbela, navdaja me veselo upanje, da se z njo tudi veleč. gospod kanonik še bolj prikupi svojim bralcem, kakor se jih je bil že s svojim prvim zvezkom pridobil. Knjiga je vredna, da se bere marljivo, vendar pa menim, da bi bilo prav, ko bi se na enkrat iz nje ne bralo preveč, ker bi se ne razumelo vse, gotovo pa bi se bralcem ne obdržalo toliko iz nje v spominu, kolikor zgodovina sv. cerkve zasluži.

V Mariboru meseca novembra 1885.

Dr. Mlakar.

Gospodarske stvari.

Drvo na meji.

(Konec.)

Kdor misli, da mu korenine sosedovega drevesa škodo delajo, ima pravico (ako gozdne postave niso proti temu) korenine iz zemlje podreti tako daleč okoli, kakor daleč njegovo zemljišče sega, in jih sožgati ali kakorkoli drugače porabiti. To sme storiti tudi v tem slučaju, ko bi vsled tega sosedovo drvo škodo trpelo ali se celo posušilo. Prekvisce veje se smejo posekati in v drva porabiti ali kakorkoli si v prid obrniti. Na primer kakor v nekaterih krajih pri jasenih, od katerih se smukanje, potrgano listje, po zimi posušeno za živinsko klajo porabi, ali tudi veje kot vejnik posuši in ovcam ali kozam polaga. Pri drugem drevju kakor pri igličastem se veje obsekujejo za nastelj, nabira se tudi smola, seme, sad — samo po sebi umevno na lastnem zemljišču. Smejo se tudi za take veje vrvi privezati in napeti, da se more na njih perilo v sušenje obešati. Proti vsemu temu lastnik drevesa ne more in ne sme nič ugovarjati. Le do debla nima sosed nobene pravice in do vej, ki ne vi-

sijo na njegovo stran. Ko bi pa drevo se tako nagnilo, da bi vrhni del debela na njegovo stran visel, nima kakor naši pravdoslovci učé do njega nobene pravice, kakor do vej, ki na njegovo stran visé. Najbolje seveda kaže tako drevo za skupno lastnino smatrati in se z lepa med seboj poravnati. Do debela tudi ne dobi sosed pravice, ko bi ga kaka burja izruvala in na njegovo zemljišče vrgla. Ravno tako sme lastnik sad, ki ni s prekvisečih vej pokapalo ampak slučajno na sosedovo zemljo prišlo, nazaj tirjati.

Kdor si gori navedena paragrafa državljskega zakonika o „drevesu na meji“ zapomni, drugače pa tudi ni kak pravdón, bode zaradi „dreves na meji“ s svojimi sosedi lahko v miru in spravi živel.

Mračnik.

Mračnik ali netopir je zaželkojedna živalica in se posebno o zaželnkah živi, ki po noči po zraku sem ter tje letajo. Posebno ponočne metulje, ponočne kukce in pred vsem drugim hrošče mračniki z veliko slastijo žrejo. Po sto in sto takih škodljivcev jeden mračnik v jedni noči polovi in pokonča, škode pa mračnik prav nobene ne stori. Toraj ga ne smemo preganjati in pokončevati.

Šota za nastelj.

Šota, kakor jo v močvirnatih krajih režejo in kopljejo, je dragocena in izvrstna nastelj. Posebno šotin drobir ali mulje je pod živino kakor vstvarjeno. Šotini drobir daje živini suho ležišče, ohrani zrak v hlevu čist in zdrav in napravi naposled izvrsten gnoj, ker živalske izločke na se potegne in tako tega dobrega guoja v zgubo iti ne pusti. Tudi gnojšča je dobro s šotinim muljem potrošati. Gnoj postane s tem posebno dober, se ne sprejema preveč, se lahko trosi in postane po tem takem dosti bogatejši na gnjilčevih snovih. Kar je gnoju po drugod malec ali gips, to mu je šotini drobir. Vzame gnoju smrad, v oči ščemeči duh in mu ohranja gnjilec in fosforovo kislino. Komur je toraj šotini drobir na razpolaganje, zlasti brez velikih stroškov in truda, ta naj se ga poslužuje pod živino v hlev in na gnojšče.

Čas, kdaj imajo ovce jagnjeta

se da poljubno določiti ali ovni se morajo od mater proč zapreti in le takrat k njim spuščati, da se more čas njihovega jagnjenja določiti.

Sejmovi. 15. novembra: na Vranskem, v Središču, Poličanah; 19. novembra: v Gomilici, pri sv. Jurju na Pesnici, v Podsredi, Ljubnem, Rušah, gornji Polskavi, Šoštanju, Slov. gradu. 21. novembra: v Arvežu, pri sv. Barbari v

Halozah, sv. Jurju na Ščavnici, sv. Jurju pod Tabrom, v Podčetrtku, Svetini.

Dopisi.

Iz Ljutomera. Med najbolj važne reči spadajo zdaj naše bližnje volitve v občinski zastop. Obstožite zdaj tukaj dve stranki: nemška, to je tista, ki nemške namene zastopa, in pa narodno slovenska. K prvi spadajo ljudje, ki v Ljutomeru Nemštvo branijo in si hočejo gospodstvo za vselej ohraniti, potem tisti, ki so od njih odvisni, in poslednjič taki, ki nič ne mislijo in se dajo od njih vloviti; k drugi stranki pa spadajo taki, ki so slovensko-narodnega prepričanja. V Ljutomeru nima in posebno v občinskemu zastopu ne bi smelo imeti Nemštvo ničesar opraviti; kateri to želi in zatem gre, posebno ob času volitve, dela krivico veliki večini slovenskih prebivalcev v Ljutomeru, ki se svojega roda nikakor ne sramujejo. Ravno tako dela Slovencem krivico tudi tisti, kateri jim hoče braniti, da pri domačem gospodarstvu — v občini — ne bi imeli nič opraviti. — Ali je kdo v stanu dokazati, da dozdej vladajoča stranka ima najboljše misli in lastnosti v prid domače občine delovati in da so Slovenci nasproti brez vsake pameti, in jim popolnoma manjkajo lastnosti za dobro gospodarstvo? Dobro misleči Slovenci v Ljutomeru in zunaj Ljutomera bodo toraj ob času volitve vedeli svojo sveto dolžnost izpolnjevati in bodo k temu z vsemi močmi pripomagali, da Slovenec na lastni zemlji ne bo dalje ptujec ostal.

Iz Ljutomera. Minolo nedeljo sem prišel v Ljutomer, prijazen trg, kjer sem ostal do večera. Kako sem se čudil, da sem videl štacune od jutra do večera odprte, kakor vsak drug dan. Kot kmet ne morem znati, ali je nova postava o nedeljskem počitku že predruščena, če ne, kako se sme to goditi in trpeti? Morebiti za Ljutomer ta postava ne velja ali pa je glavvarju neznana? Tako se godi v naši lepi Avstriji, mnogo koristnih postav imamo, pa samo na papirju. Kaj nam to pomaga, ako se ne izpolnjujejo, ampak v omari v temi ležijo, na luč, v djanje pa ne pridejo?

Iz Celjskega okraja. („Nemški šulverein.“) V Celju v tiskarni pri Rakuschu, tam, kjer se je tiskal zloglasni „Lesjak“, ki pa se je uže stegnil, dali so šulvereinarji natisniti knjižurico, ki se glasi: „Resne besede o nemškem šolskem društvu“, pisana od katoliškega duhovna. Kdo je ta duhoven? Podružnica nemškega šolskega društva v Celju, ki je to knjižurico založila, pravi, da jej je ime tega duhovna znano, da pa ga ne naznani. Aha! Če kdo kaj poštenega napiše, mu ni treba svojega imena skrivati. Konečno zjavka za-

založnik: „Naj bi besede, prišle iz globočine žalostnega srca, donele v najbolj oddaljeni koči.“ — Verjamemo, da so šulvereinoveci „žalostni“ in potrtega srca. Kolikor so upili in razsajali, bilo je vse brez vidnega vspeha. Ni božjega blagoslova pri celem tem podvzetju; kajti šulverein osnovan je na temelju krivice, ter ima namen tlačiti in ponemčevati nenemške narode.

Ta šulverein gre na glavo, življenje slovenskemu narodu, in ti reveži na duhu, naši nemškutarji, mislijo, da se bo slovenski kmet ogrel za tako društvo. Naš kmet spozna dobro tega nemškega volka, naj se skriva tudi v ovčjo kožo, ter kot „katoliški duhoven“ našemljen svoje krive nauke uči. Kakor so poštene slovenski kmetje hitro našli dostojno mesto, kamor so „Lesjaka“, poslanega jim zastonj, nosili, ravno tako bodo vedeli tudi, kam te „resne besede o nemškem šulvereinu“ spadajo.

Iz Celja. (Katoliškemu podporn. društvu) za vzdrževanje četirirazredne dekliske šole šolskih sester v Celju so nadalje darovali, oziroma letnino odrahtali p. n. č. gg.: Premilostljivi in prevzv. gosp. knezoškof lantinski 10 fl. Po 10 fl. dr. F. Dominkuš, odvetnik v Mariboru in J. Lenart, župnik v Tinjah; 20 fl.: J. F. Bohinec, dekan v Braslovčah; 12 fl. 30 kr.: Fr. Kalin, vmirovljen župnik v Rajhenburgu; po Andreju Podhostniku iz št. Jurja 6 fl. 50 kr. Po dr. J. Pirnatu, odvetniku v Kamniku 15 fl. Po Ant. Keržiču, katehetu v Ljubljani 6 fl. Neimenovan iz Konjiškega okraja 6 fl. Po 5 fl. p. n. č. gg.: M. Janič, posestnica v Žalcu, Ana Zanier, posestnica v št. Pavlu, J. Hausenbichler, posestnik v Žalcu, F. Irgl, katehet v Celji, Konrad Vašič, c. kr. ministerj. svetovalec in grajščak v celjski okolici, M. Kertna, župnik na Rečici, F. Majcen, veroznanski učitelj v Ptujem, Jak. Mastnak, župnik v Slivnici, J. Bratanič, župnik v Vitanji, Jak. Janič, posestnik v Žalcu. Po 2 fl.: p. n. č. gg.: Jak. Lempl, župnik v Olimji, J. Kozinc, kaplan pri sv. Križu, Ant. Hajšek, dekan v Slov. Bistrici, J. Voh, župnik v Smartnu, Jož. Matoh, župnik v Galiciji, F. Vrečko, posestnik v Celji, Marija Zadušak v Celji, dr. Ljudevit Filipič, odvetnik v Celji, dr. Jož Vrečko, odvetniški koncipijent v Celji, And. Urek, župnik na Polzeli, Neža Korošec, posestnica na Babnem, J. Jezernik, v Celjski okolici. Več neimenovanih 7 fl. 50 kr. — Bog plati vsem!

Od Drave. (Naši nemškuni in nemčuhi.) Besede nemškutar ali nemčur se ne smete več rabiti, ali prav za prav rabiti se že morete, pa varno ni, jih rabiti, ker stane denarje ali pa celo v luknjo vtaknejo tistega, kateri se drzne koga nemškutarja imenovati. Kako bomo tedaj doslej klicali človeka, kojega

je slovenska mati rodila, in kojemu je zibelja na slovenski zemlji tekla, pa se vendar Nemca štuli in v nemški paradiz sili? Izraz za tacega človeka moramo imeti, drugače je v našem jeziku luknja. luknja pa niti v črevlji ne velja, ker ovači voda v njega naleti.

Sicer nisem jezikoslovec, pa te dni, ko je bilo slabo vreme, sem se le enkrat jezikoslovja lotil, da zadelam v slovenskem jeziku luknjo, ki je po izpadu besede nemškutar nastala, in nov izraz za nemčura iztuhtam. To sem dolžen storiti, ker nam nemškutarji drugači zopet nagajajo, rekši, da zdaj nimamo imena za nje, ter da je slovenščina presurova, preokorna in preuboga za nov izraz.

Lepega imena takim ljudem ne moremo dati, sevéda ne, ker Slomšek jih zovejo naše izdajalce. Nova beseda bode pač tedaj morala po slovnici imeti končnico besede grajalke.

Po Janežičevi slovnici § 260 se pa končajo besede grajalke na: avs, iha, uh, ún. Tedaj pa poskusimo to izraziti, kar je pol Nemca pol Slovenca: Nemčavs, — to ime ni prav prilično; nemčiha, kakor postavim pavliha, — pa tudi toto ime ne bode prav sodilo; nemčun ali nemškun, — tota bo že bolj klasična. Če je on nemškun, bi pa ona bila po njem nemškuna, katero besedo Slomšek rabijo. (Glej: Zbrani spisi Slom. 4. knj. stran 253.) nemčuh, kakor postavimo grduh ali mrduh; slednji izraz priporočam onim, ki niso bolj izurjeni jezikoslovci od mene, bolj izurjeni si bodo namreč že sami pomagali.

Pa kakor pravim, ti novi izrazi veljajo le nemčurjem, ne pa pravim, poštenim Nemcem. Pravi Nemci so bili, so in bodo Slovencem dobri prijatelji! Bog jih živi!

Na slovenskem Štajerju nas je 400.000 Slovencev, poleg kakih 10.000 nemčuhov, in na nemškem Štajerju je kakih 700.000 pravih. poštenih Nemcev, poleg 100.000 liberalnih Nemcev. Štiri sto tisuč Slovencev in sedem sto tisuč Nemcev gleda skupaj in so si prijatelji, in se drug drugega podpirajo v deželnem in državnem zboru. Pravi Nemci in poštene Slovenci so si tedaj res prijatelji!

Tedaj en milijon nemških in slovenskih konservativcev zoper 100.000 liberalnih Nemcev in slovenskih nemčuhov, to je: 10 zoper 1, — in vendar ima ta eden v štajarskem deželnem zboru večino, — in to sem po ovinkih prav za prav hotel povedati! — Naši slavni nemški in slovenski konservativni poslanci naj napravijo preskušnjo in če sem prav računil, naj dregajo vlado tako dolgo, dokler ne bode krivice popravila.

Pravica in svoboda naprej — za mizo!

Iz Ptujске okolice, 8. nov. 1885. (Smrt dušnega pastirja) Vlč. gosp. Andrej Vuk, župnik na Hajdinju so 6. nov. ob eni uri popol-

noči umrli. Včeraj popoldan smo jih pokopali. Čeravno je sobota bila, kedar duhovniki mnogo opravila imajo zavoljo nedeljske božje službe, vendar se jih je dvajset zbralo, da so svojega duhovnega brata častno sprevodili do groba. Prečastiti gospod prošt Ptujski so vodili sprevod iz župnijskega dvora v cerkvo in potem iz cerkve na pokopališče. Pred ko smo jih iz cerkve na pokopališče sprevodili, imeli so č. g. guardijan P. Benedikt Hrtiš pridigo, v kateri so v imenu pokojnega gospoda slovo jemali od farmanov in od njihovih duhovnih tovarišev. Farmanov, mladih in starih, se je mnogo vdeležilo sprevoda; vidi se, da slovensko ljudstvo še po smrti ljubi in spoštuje svoje duhovnike. Jokali so se v cerkvi in pri grobu njegovi farmani ali tudi duhovniki, kajti farmani spoštovali so ga, kakor očeta in duhovniki ljubili, kakor vrlega prijatelja. Tudi so mu in mu bojo hvaležni njegovi farmani, ker si je toliko truda prizadjal pri zidanju in polepšanju njihove farne cerkve. Tudi njegovi duhovni tovarši pozabili ga ne bojo, ker je bil starim in mladim dobri prijatelj in mladim duhovnikom izvrstni svetovalec. Bog mu daj mir in pokoj in večna luč mu sveti naj!

Iz Mislinje. (Roparstvo.) Kakor je „Slov. Gosp.“ že poročal, prišli so roparji k Martinu Papežu v Tolstem vrhu, povezali moške, najšli in odnesli denarjev okoli 900 fl., obleke in slanine za 300 fl. Roparji pa vendar niso bili srečni zato, ker imamo tukaj urne in prebrisane žandarje. Ferk in Plohl sta jih prehitela že v Vitanji, enega vjela, ga tirala čez Celje, kjer so si bili roparji popred revolverje nakupili, potem sta se mučila z vjetim tolovajem celih 5 dni po Krajskej, tam sta zasledila in straži prepustila še dva roparja, katera sta celo, posestnika. Kakor že mnoge skušnje pričajo žandarji proti tatovom marljivo spolnjujejo svojo dolžnost, in naša želja je le, naj bi jih še sodnije ojustrejšje pokorile. Edini zapor brez palice potepuhom le k večemu hudodelstvu služi, ker jim je najlepša prilika, seznaniti se s tovarši iz raznih krajev, tako da so po prestanem zaporu drug drugemu v pomoč. Bi jih vesili, bi kmetovalci ne trpeli toliko škode in strahu; država pa bi si prihranila milijone stroškov, katere povživajo kaznjenci, obširne sodnije in porotniki. Kdor le malo premisli krivične postavbe liberalcev in sicer: prenapete šole, prosto ženitovanje, in pa božanje potepuhov — pač more z lahko vestjo vselej in povsodi in pri vsakej volitvi škodljivim liberalnim kričačem slovo dati.

J. V. župan.

Od sv. Ane v Slov. goricah. (Šulvereinovci.) Čitateljem slavnega „Slov. Gosp.“ je dobro znano, da so se „Rožengruntarji“ vsolali v šulvereinsko, nemškutarsko šolo v Lu-

gatec, in to radi par kričačev. Večini seveda to ni bilo po volji, tistim, kateri so Slovencem pravični in dobro vedó, da jim je slovensko znati, koristna reč. Tem kričačem pa se je pri sv. Ani, v farni šoli vse premalo nemško učilo, akoravno naši narodni učitelji pametno učijo. Rajši so v tujo faro izročili otročiče svoje, tje-kaj, kjer je samo enorazrednica, tje-kaj, kjer g. katehet še redkeje imajo priliko priti. Seveda to ni zameriti Cmureškim gosp. duhovnikom. Imajočim doma 4razrednico in še povrh hoditi v šulvereinsko šolo na — Sladki vrh, oh, da bi res bil. Mislim pa, da nimajo tudi velikega veselja s tema šolama, kjer je šulverein nos svoj utaknol. — Reklo se je, da je šulverein obljubil neki strašno veliko svoto za zidanje nove šole v Lugacu. Radoveden, kakšna je ta nova šola v Lugacu, kako izgleda, podal sem se nalašč po opravku svojem v Cmurek skozi blaženi Rožengrunt in slavni Lugatec. Ko sem že blizu bil, slikal sem si pred oči velikansko zgradbo, katero je šulverein v teku, mislim, dveh let, tukaj pomagal staviti. Upal sem toraj gledati veliko palačo, slično „Narodnemu gledališču“ v zlati materi Pragi, katero smo slovenski potovalci imeli letos priliko občudovati. A ko sem stopil na prostor, kjer se mi je pred nekaj leti kazalo da bo stala nova šola; čudom sem se čudil, ugledal sem nekaj kamenja in tudi opeke veliko premalo za zgradbo, katero sem si predstavljal. Vprašal sem jedno osebo po slovensko: zakaj še šola ne stoji, in mi lepo v slovenščini — v Lugacu odgovori: „Da jim ne gre pre neki nič vkup!“ — Ha, ha, si mislim, taka je, popred so upali, da jim bo šulverein celo vas sozidal, in sedaj se niti nove šole nimajo. Pri Mariji Snežni so še le letos začeli staviti narodno šolo, in pogledjmo, kako ponosno se že dviguje v zrak, mislim da bo letos dozidana. — Oh dragi Rožengruntarji, še bolje pa otroci vaši, da ste se dali zapeljati; vedite, da šulverein ni tako radodaren, kakor si ga slikate. Boljše bi bilo, da bi ostali — pošteni Slovenci, kakoršni ste se narodili. Vem, da v celej občini Rožengrunt ni nijednega, da bi slovensko ne znal, reči pa tudi smem, da v tej občini ni najti pravega — Nemca, ki bi pisмено dobro nemški govoril. Zakaj torej hrbet obračate Slovencem, zakaj hrbet obračate farni svoji cerkvi materi sv. Ani, katero daljni, toda pravični Nemci visoko častijo. Pride čas, da se boste kesali, vendar prepozno. Mi Slovenci visoko čislamo pravične Nemce, in se radi v nemščini vadimo, a za se, ne za nemškutarje in šulvereinovce, s katerimi se sprijazniti nikdar ne moremo. Slovenskim rodoljubom, zlasti okolo slovensko-nemških mej pa položimo na srce geslo našega presvitlega cesarja: — Viribus unitis!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Presvitli cesar izražajo v ročnem pismu na cesarjeviča Rudolfa svoje veselje, da se je deželna razstava v Budimpeštu tako sijajno izvršila; to veselje je še večje, ker se je razstava napravila pod pokroviteljstvom cesarjeviča. Trgovinski minister Szechenyi odlikovan je z redom železne krone prve vrste. — Naučni minister baron Conrad je odstopil; cesar so mu podelili veliki križ Leopoldovega reda ter ga poklicali v gosposko zbornico. Za naučnega ministra imenovan je c. kr. dvorni svetovalec dr. Gautsch vitez Frankenthurn, dosedanji ravnatelj viteške in orijentalne akademije v Terezijanišču. — Poljedelsko ministerstvo namerava sestaviti stalno državno komisijo, katera se bode imela baviti s trtno ušjo. V to komisijo poklicani bodo strokovnjaki v kletarstvu in kmetijstvu; poljedelsko ministerstvo posvetovalo se bode s to komisijo, kadar bode izdalo kako naredbo proti trtni uši. — Štajerski deželni zbor se skliče, kakor časopisi poročajo, 24. novembra; deželni odbor mu bode predlagal najprej računsko poročilo, računške sklepe pretečenega leta ter proračun za prihodnje leto; pripravljenih je tudi uže nekaj predlogov. — Hrvatski ban, grof Khuen-Hedervary dobil je red železne krone prve vrste. — Dopolnilna volitev za državni zbor poslanca dolenskih mest in trgov na Kranjskem vršila se bode dne 12. decembra t. l. — V ponedeljek so pri sodni prvo-krat zaslišali hrvatskega poslanca Josipa Gržaniča ter ga deli v preiskovalni zapor. — V kraljedvorski zadevi je obsojenih edenindvajset zatožencev, med temi župan Šip; trinajst zatožencev je oproščenih.

Vnanje države. Sv. oče so že izročili knezu Bismarcku in španjski vladi razsodbo v Karolinskem vprašanju; papež predlagajo, naj Nemčija prizna Španiji suverenost nad otoki, Nemčija pa dobi popolno trgovinsko svobodo. — Po carjevem ukazu izbrisali so kneza bolgarskega, ki je bil dosedaj generallieutenant v ruski vojski iz zapisnikov; ob enem so mu vzeli lastništvo 13. ruskega strelskega batalijona. — Bolgarska vlada je zaukazala, da se vsi možki od 40. do 46. leta pokličejo k vojakom. Pred nekaterimi dnevi prišel je tje prvi vlak „Rudečega križa“, kateri je z vsem preskrbljen, kar je treba v tej zadevi v vojni. — V soboto prodrlo je pri Trnu 50 srbskih vojakov na bolgarsko zemljo ter napalo bolgarsko stražo s streljanjem; eden Srb je mrtev obležal; bolgarski stotnik je na to naznanil srbskim častnikom, da bode na vsakega Srba vstreliti dal, ki bode mejo prestopil. — V Carigradu imela je v četrtek konferenca poslanikov prvo, eno uro trajajočo sejo, v kateri so se

vršile le priprave; v soboto bila je druga seja; kaj da se je sklepalo, se ne ve. — Bolgarski minister zunajnih zadev Campineano se je odpo-vedal; njegov portfelj je začasno prevzel predsednik Bratiano. — Črnogorski knez in kneginja praznovala sta v nedeljo srebrno poroko.

Za poduk in kratek čas.

Gregor Jož. Plohel, doktor bogoslovja, dekan in nadžupnik Ptujski.

(Dalje.)

Deželna komisija, ki je nesrečen kraj pregledala, je našla: Sožganih je bilo 1551 hiš, v sužnost odgnanih 3413 oseb, poropanih 5000 konj in 12408 goved. Zraven pa še je to leto bilo nesrečno, ker je zavaljo preobilega deževja snopje na njivi segnjilo. Pa tudi naše cerkvene razmere niso bile ugodne, spadali smo namreč še pred 100 leti pod Solnograškega nadškofa; v Ptuiju je navadno nadžupnik in dekan — G. Plohl je bil nekako izjema — bil Nemec, sem blizu do naših časov. — Da so bili nadškofi v Solnogradu, ki so itak sem še v stoletji ne zahajali, in njegovi „generalvikar“ — namestniki — sekovski knezofski vedno trdi Nemci, je obče znano. Iz ust teh duhovnih dostojanstvenikov niso naši pradedi nikdar slišali materinske besede; — od posvetne gospode pa še ne govorimo. — Celo na kmetih mej trdimi Slovenci so se znašli župniki, ki niso dovolj slovenski znali: tako trdi G. Plohl v neki prošnji do sekovskega škofijstva 19. dec. 1793, kjer našteva svoje zasluge, da je pri sv. Marjeti niže Ptujja eno celo leto vse pridige sam imel, in skoraj vse bolnike sam obhajati moral, ker župnik ni dovolj slovenski znal. Tam tudi omeni: da je v Gradci — bil je namreč po dovršenem tretjem letu bogoslovja za duhovnika posvečen in je še potem zavaljo doktorata dve leti tam ostal — različne bolnike s sv. zakramenti previdel, ker je zmožen slovenskega, kranjskega in hrvaškega jezika. Ne čudimo se tej razdelitvi — slovenskega in kranjskega jezika, temveč sklepajmo iz tega: Gregor Plohl je bil za tisto dobo — pred 130 l. dovolj dober narodnjak, ki se ni sramoval svoje slovenske matere. — Ko je l. 1769 prosil za Ptujsko nadžupnijo, so še zraven bili naslednji prošniki: Jakob Kampust, vikar v Cmurku, doktor Pavel Jeronim Šmuc, dekan v Vajci, Peter Altamer in Jožef Gauster. Kakor imena kažejo, so ti Plohelnovi soprošniki bili sami trdi Nemci, izjemši znabiti J. Kampusta. Od Pavla Šmuca se trdi, da je znal slovenski, pa tega skoraj ne verjamemo, ker po takem bi škofijstvo njega postavilo menda na prvo mesto v svojem predlogu do cesarice Marije Terezije.

Gregor Plohel je bil doktor in vikar v Ptuiju, Šmuc je tudi bil doktor pa še zraven 12 let starejši in visok duhovni dostojanstvenik. Bil je namreč dekan, emeritiran rektor vseučilišča v Gradcu, in arkidijakon Novomeškega okraja (Archidiakonats W.-Neustadt), ki je segal na Avstrijsko blizu Dunajskega mesta. Ta Šmuc, rojen v Vipavi 1718 na Kranjskem, je sozidal velikansko cerkev na Vajebergu, je bil tedaj jako zaslužen mož. Svojo domovino je menda uže rano zapustil; znabiti je bil sin kakega uradnika, in je slovenski menda le za silo nekoliko znal. Škofijstvo je v svojem predlogu postavilo G. Plohela na prvo mesto, povdarja njegovo učenost; Šmuca na drugo in Kampusta na tretje mesto. (Dalje prih.)

Smešnica 46. Neka žena pride svojega moža k županu tožit, da jo zmirom pretepa. Župan ji odgovori: „Za to meni ni nič mar.“ Žena na to hitro reče: „Moj mož pa tudi čez Vas govori in pravi, da niste pravični.“ „Za to pa tebi nima nič mar biti“, odgovori župan, „in tako je pravde konec.“

Razne stvari.

(Podružnica sv. Cirila in Metoda.) Zadnjo soboto se je v prostorih čitalnice v Mariboru ustanovila podružnica svetega Cirila in Metoda. Odbor treh gospodov ima nalog priskrbeti potrjenje pravil in potem sklicati občni zbor podružnice. Mi ji želimo obilo uspeha in prav mnogo nasledovalk.

(Dolgo deževje) je na večih krajih plaze pouzročilo. Tako ste dve hiši v Dobrenji spolznili, pri Rušah pa zid nad železnico, vsled tega je tvorni vlak dne 8. t. m. zdrknil s tira pa k sreči brez večje škode.

(Posojilnica v Mariboru) imela je v mesecu oktobru dohodkov 27234 gl. 71 kr., stroškov 26560 gl. 97 kr., skupnega prometa 53795 gl. 68 kr.

(Kakor za stavo) pognala sta mestni odbor v Celju pa „napredovalno društvo“ v Ptuj boombo priznanja „Nemškemu klubu“ v državnem zboru. Sedaj pa bo že šlo!

(Goljufigija.) Srenjski pisar v Gorenškem vrhu Završke fare, Viktor Dolmač bil je zaradi goljufigije obsojen za 1½ leto v težko ječo.

(G. Ivan Presker) c. kr. avskultant pri okrožni sodnji v Celji, bil je 7. t. m. v Gradcu promoviran v doktorja obojega prava.

(Trgovinska zbornica) v Gradcu priporočala bode prošnjo Gornjegrajskega okrajnega zastopa, da se brzojav napelje čez Mozirje v Gornji grad in da se napravite brzojavni postaji v Ljubnem in Gornjem gradu.

(G. Ignac Supan) postal je učitelj pri sv. Petru nad Laškim trgom.

(Sprememba v obleki pri konjici.) Konjica (kavalerija) dobila bode namesto ru-dečih hlač druge iz temnomodro-sivega suknja.

(Duh. spremembe v Lav. škofiji.) Č. g. And. Lorenčič postal je provizor na Hajdinju. č. g. Filip Vihar, kaplan pri sv. Martinu pod Vurbergom. Umrli so č. gg.: And. Vuk, župnik na Hajdinju v 58. l., Vinko Šišek, zlato-mešnik in duhovnik v pokoju v 79. letu in Martin Napast, župnik pri Veliki nedelji v 40. letu svoje dobe. Naj počivajo v miru!

(Pri sv. Martinu pod Vurbergom) umrl je v petek Jan. Škofič, dolgoletni cerkveni ključar in posebni prijatelj duhovnikov. Blagi mož je trem gospodom duhovnikom služil primicijo ter bil okoli 400 otrokom boter.

(Č. g. Oto Haberman), predstojnik č. oo. benediktincev v Celovcu, umrl je v ponedeljek 9. nov. Pokojni bil je nekdanj profesor bogoslovja.

(Nova bolnišnica.) V Celji se bo zidala na deželne stroške nova bolnišnica: zdajšnja zaradi premajhnega prostora ne zadostuje več. Deželni odbor je pooblastil oskrbništvo zdajšnje bolnišnice, da sme za zidanje vzeti v najem 70.000 gold. Zidati se pa ima prav blizu zdajšnjega bolnišničnega poslopja.

(Ali je resnica?) Iz slovenjegraškega okraja se nam naznanja čudna prikazen, da vodstvo ondašnje okrajne hranilnice pošilja trdim Slovincem vedno nemške dopise.

(„Jurjev koledar“), kateri je izšel v Trstu, je jako zanimiv. Cena mu je 50 kr.; dobiva se pri gosp. Ivan Dolinarju, uredniku „Jurija s pušo“.

(Razpisana je fara) sv. Martina na Hajdinju do 19. decembra t. l.

(Priporočanje.) 16 let stari dečko, izučen v opravilih cerkvenega služabnika, išče službe.

Loterijske številke:

V Linci 7. nov. 1885:	79, 26, 67, 23, 27
V Trstu „ „	47, 9, 75, 5, 74

Prihodnje srečanje 14. novembra 1885.

Posestvo na prodaj.

V Slov. Bisterškem okraju, na gornji Ložnici, z imenom „Cestni mlin“, z lepim sadonosnikom in zdravno stoječim starim pohištvom, katero se lahko za prebivanje popravi.

Voda je precej močna, tri sežnje visoka, a vendar na polju. Lepšega mesta si ne more želeči pripravnega za kovačijo, mlin, žago itd. Tudi se ravno zdaj tam lahko polja prikupi. Kdor hoče to kupiti naj se oglasi pismeno pod adreso:

Anton Pustinek v Št. Vidu, pošta Missling.

Hranilno in posojilno društvo

v Ptui

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Uraduje vsaki pondeljek in četrtek od 9. do 12. ure. Ta dneva se sprejemajo vplačila na posojila, hranilne vloge in prošnje za posojila ter se izplačujejo dovoljena posojila in odpovedane hranilne vloge. — Vplačila na posojila, hran. vloge in prošnje za posojila se pa sprejemajo tudi ob drugih dnevih, razven nedelj in praznikov od 11. do 12. ure.

Načelstvo ima ob nedeljah, ob 3. uri popoldne svoje seje, v katerih se rešujejo prošnje za posojila.

V Ptui, meseca novembra 1885.

Za hranilno in posojilno društvo:

A. Jurca m. p., ravnatelj.

1-8

Minuendo licitacija.

V trgu Šoštanj razpisuje se zgradba novega petrazrednega šolskega poslopja s 14.121 gold. stavbenih stroškov po minuendo licitaciji. — Licitacija vršila se bo po pisemnih ponudbah, katere naj se zapečatenene podpisane šol. svetu do 1. decembra 1885 vpošljejo, kjer se bodo omenjeni dan pregledali.

V pošiljlatvi ponudeb naj se zavežejo, da so pripravljeni 10 odstotni vadij vložiti.

Stavbeni premet kakor tudi načrti so pri podpisnem šolskem svetu v pregled.

Krajni šol. svet v Šoštanj 4. novembra 1885.

1—3

Jož. Raulen, načelnik.

Služba cerkvenika in organista

pri sv. Marjeti poleg Rimskih toplic (pošta Römerbad) bo s 1. januarjem 1886 izpraznjena. Prihodki srednji, stanovanje pa prav lepo. — Prošnik, ki je dober orglavec, in če mogoče rokodelec, naj se osebno oglasi.

Cerkveno predstojništvo.

Razglas.

Suknje, hlače in telovniki, iz pravega tirolskega in koroškega lodna se dobijo pri

Peter Mejaču,

2-2

krojaču

v Mariboru, koroška ulica 17.

Na prodaj

je v Črni na Koroškem lepa hiša z enim nadstropjem, prav pripravna za krèmarijo, s posebnim poslopjem za živino in kolarsko rokodelstvo (Wagnerhandwerk), katero se je dolga leta z dobrim uspehom delalo, s pripadajočimi njivami, vrtom itd. Več se izve pri prodajalcu te hiše gosp. Prosen-u v Guštanji (Gutenstein) na Koroškem.

3—3

Oznaniło.

Za poluletni poduk v kovačiji na deželni podkovalni šoli v Gradcu, ki se začne 2. dne januarija meseca 1886, se odda 10 deželnih stipendij po 50 fl. in kolikor bo prostora, prosto stanovanje v zavodu, potem več okrajnih, podružničnih in društvenih stipendij tudi po 50 gold.

Prosilci naj svoje dobro podprte prošnje vložijo najdalje do 30. dne novembra meseca t. l. pri deželnem odboru v Gradcu. Več se pove v štev. 44. „Slovenskega Gospodarja“ dne 29. oktobra t. l.

V Gradcu, dne 17. oktobra meseca 1885.

2-2

Iz štajersk. dežel. odbora.

G. Schmidl & Comp.

„pri škofu“

v Celji na oglu glavnega trga št 38 „pri štepihu“,

priporočujeta svojo posebno veliko in lepo zalogo

zimskega blaga,

kakor: vsakovrstne suknine, štofa, vatmola, spangoleta in druge volnate robe. Dalje imata v zalogi največo izbirko velikih zimskih facaneteljev ali rut; najnovejše vzorke kretóna in tiskanine (druka); hlačevine in raznobarnega barhenta; odeje, koce in različno drugo zimsko robo po najnižjih cenah, in sicer še cenejši kakor poprej. Prave ameriške šivalne stroje, najboljše in močnejše „Singer“ in „Howe“ za krojače, črevljarje in šivilje po 30, 35 in 40 goldinarjev. Kdor dobro in cenó kupiti želi, blagovoli naj priti v našo prodajalnico.

G. Schmidl & Comp. v Celji.

Zaloga sukna; platna vsakdanjega rokotornega in novošegnega blaga, ter pravih ameriških šivalnih strojev. Prodaja na drobno in na veliko na oglu Glavnega trga in poštne ulice št 38 v hiši gosp. Jožefa Kosta, fabrikanta žajfe, „pri štepihu“.